

ABRAHAM, SMLOUVA, ZAČÁTEK PŘÍBĚHU BIBLE

BIBLISTIKA, 3. PŘEDNÁŠKA

<https://www.youtube.com/watch?v=TmHiN9zMqyU&list=PLiVMaie3rY6dVbiTwBEMKawYI-ieSlhnq>

ÚVOD

„Bible je jeden velký příběh“.

Jak tento příběh a jeho jednotlivé etapy souvisí s naší dobou?

Otázka podstatná, chceme-li hledat odpověď na kořeny naší euroatlantické civilizace a vést dialog s jinými civilizacemi. I ony mají své konstitutivní pohledy a své hodnoty.

V globalizovaném světě však musí vše konvergovat k jednomu příběhu v mnoha variantách.

CO BYLO PŘED ABRAHÁMEM?

Před 200 000 lety lidé v Kanaánu (= Izrael, Libanon, Jordánsko a Sýrie).

Mezopotámie: od roku 5000 př.Kr. velké kamenné stavby, zavlažování.

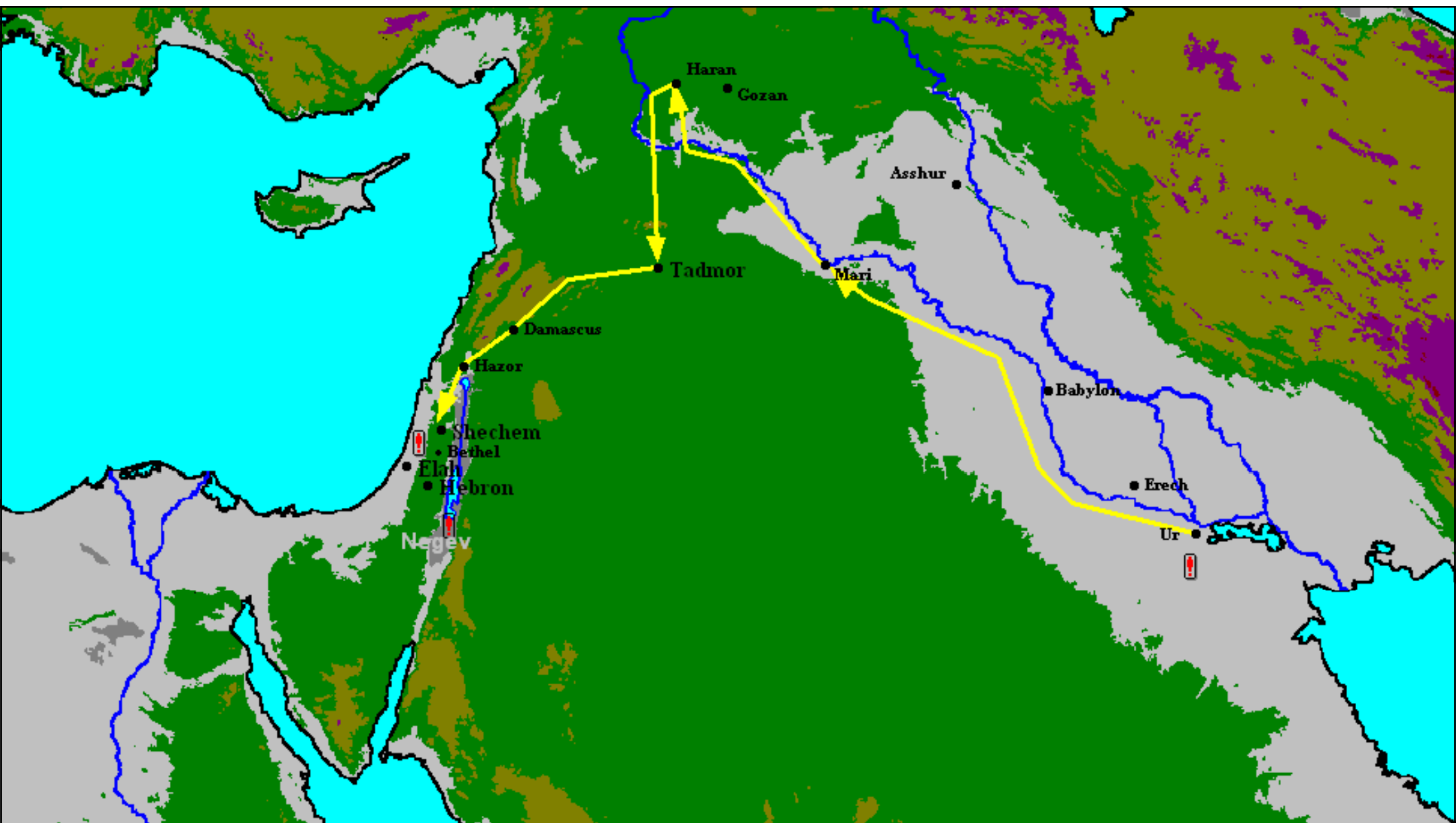
Sumerové: 3500 – 2000 př.Kr.

Egypt: zlatá éra 3000 př.Kr.

Babylón: vrchol 2000 př.Kr.

Teprve 1600-1300 př.Kr. začíná ***doba praotců Izraele***, jsou polonomádi, putují se stády a udržují kontakt s usedlými obyvateli.

Mezi nomády i ***rodina Abrahamova***. Gn 11,31 – vychází ze sumerského Uru směrem na Kanaán, táhne podél Eufratu a usazuje se na severu v Cháránu.

DŮLEŽITÉ ETAPY ABRAHÁMOVA PŘÍBĚHU

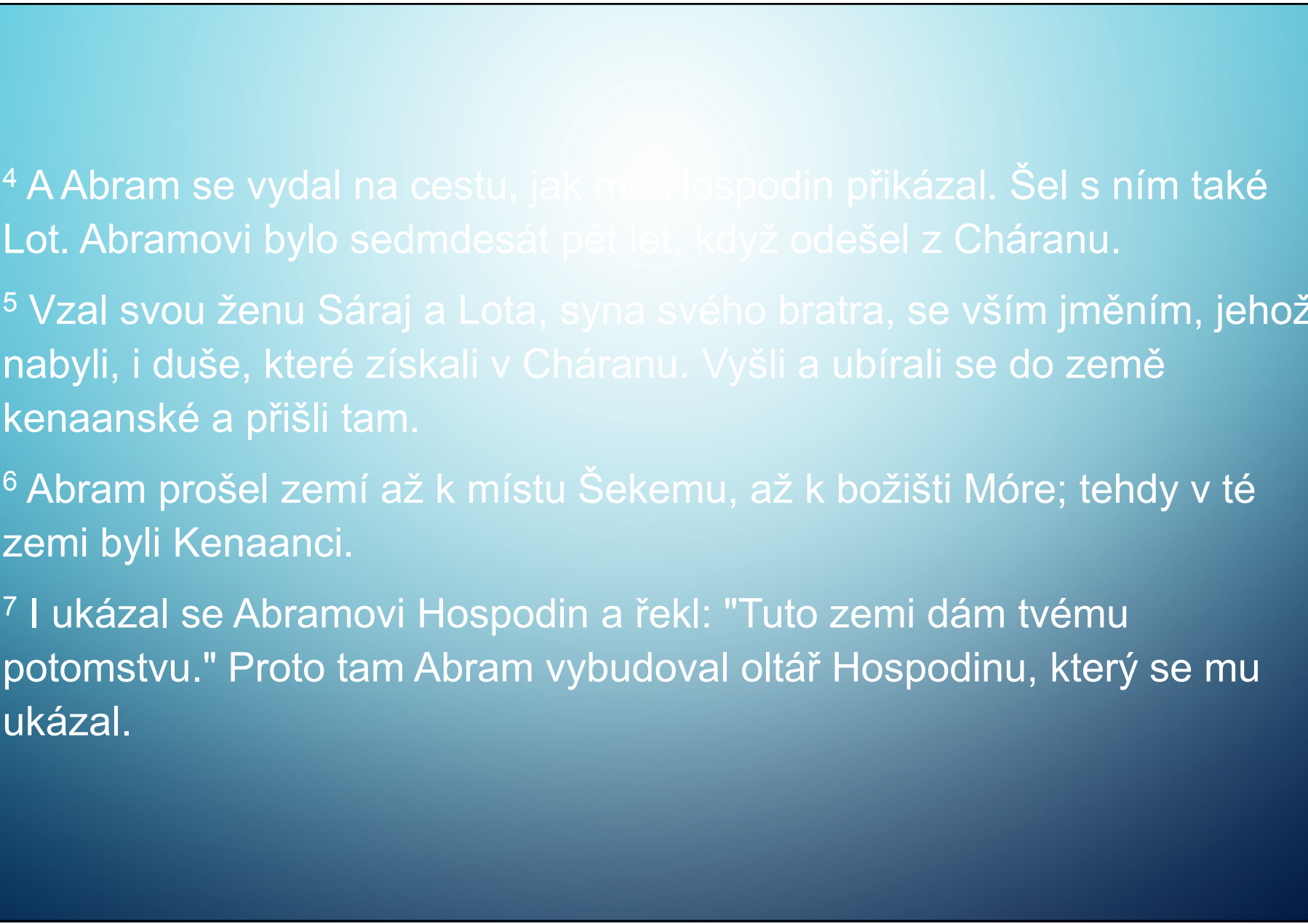
1. Povolání Abraháma a zaslíbení (Gn 12,1-7)
2. Uzávěření smlouvy (Gn 15)
3. Růst Abrahamovy víry (Gn 18 – 19)
4. Abraháмова zkouška (Gn 22)

1. POVOLÁNÍ A ZASLÍBENÍ (Gn 12,1-7)

¹ I řekl Hospodin Abramovi: "Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu.

² Učiním tě velkým národem, požehnám tě, velké učiním tvé jméno. Staň se požehnáním!

³ Požehnám těm, kdo žehnají tobě, prokleji ty, kdo ti zlořečí. V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země."

⁴ A Abram se vydal na cestu, jak mu Hospodin přikázal. Šel s ním také Lot. Abramovi bylo sedmdesát pět let, když odešel z Cháranu.

⁵ Vzal svou ženu Sáráj a Lota, syna svého bratra, se vším jměním, jehož nabyli, i duše, které získali v Cháranu. Vyšli a ubírali se do země kenaanské a přišli tam.

⁶ Abram prošel zemí až k místu Šekemu, až k božišti Móre; tehdy v té zemi byli Kenaanci.

⁷ I ukázal se Abramovi Hospodin a řekl: "Tuto zemi dám tvému potomstvu." Proto tam Abram vybudoval oltář Hospodinu, který se mu ukázal.

Mimořádné setkání s Bohem...

1) Počátek udává Bůh

Pastevec praotcem národa, 5x sloveso žehnat! Bůh chce pro člověka štěstí, požehnání, plnost života

2) Abrahám věří a poslouchá

Opouští rod, zemi, náboženství, všechno! Vzdává se svých plánů a spoléhá se jen na tajemný hlas Boží...

Gn 12,1: NOVÁ KAPITOLA LIDSKÝCH DĚJIN

^±l.-%l, ~r"êb.a;-la, 'hw"hy> rm,aYOÝw:

Zrodila se 3 náboženství

Abraham je laskavý, vlídný, milosrdný, je vlastně „anti-hrdina“

Žije v souladu se svým přesvědčením, ačkoli si celý svět kolem myslí něco jiného

$\hat{\pm L. - \% L,}$

- 1) „Vydej se na cestu pro své vlastní dobro“ (R. Raši)
- 2) „Jdi se svou vírou“
- 3) „Jdi k sobě“ (R. Zušja)
- 4) „Jdi sám“

Bůh je svobodný, tedy i jeho obraz – člověk – musí být svobodný

„Lech lechá“ = zanechat za sebou vše, co mne činí nesvobodným

„Lech lechá“ = nastoupit osamocenou cestu, mít odvahu být jiný, na protest proti idolům své doby

2. UZAVŘENÍ SMLOUVY (Gn 15,5-12.17-18)

⁵ Vyvedl ho ven a pravil: "Pohled' na nebe a sečti hvězdy, dokážeš-li je spočítat." A dodal: "Tak tomu bude s tvým potomstvem."

⁶ Abram Hospodinovi uvěřil a on mu to připočetl jako spravedlnost.

⁷ A řekl mu: "Já jsem Hospodin, já jsem tě vyvedl z Kaldejského Uru, abych ti dal do vlastnictví tuto zemi."

⁸ Abram odpověděl: "Panovníku Hospodine, podle čeho poznám, že ji obdržím?"

⁹ I řekl mu: "Vezmi pro mne tříletou krávu a tříletou kozu a tříletého berana, hrdličku a holoubě."

2. UZAVŘENÍ SMLOUVY (Gn 15,5-12.17-18)

¹⁰ Vzal tedy pro něho to všechno, rozpůlil a dal vždy jednu půlku proti druhé; ptáky však nepůlil.

¹¹ Tu se na ta mrtvá těla slétli dravci a Abram je odháněl.

¹² Když se slunce chýlilo k západu, padly na Abrama mrákoty. A hle, padl na něho přístrach a veliká temnota.

¹⁷ Když pak slunce zapadlo a nastala tma tmoucí, hle, objevila se dýmající pec a mezi těmi rozpůlenými kusy prošla ohnivá pochodeň.

¹⁸ V ten den uzavřel Hospodin s Abramem smlouvu.

ZMĚNA JMÉNA ~h'êr"b.a;/~r"_b.a;

Další verze uzavření smlouvy je v Gn 17, Hospodin dokonce Abrahámovi změní jméno (doposud je vlastně jen „Abram“).

⁵ „Nebudeš se už nazývat Abram; tvé jméno bude Abraham. Určil jsem tě za otce hlučícího davu pronárodů.

⁶ Převelice tě rozplodím a učiním z tebe pronárody, i králové z tebe vzejdou.“ (Gn 17,5-6)

yKi² ~h'êr"b.a; ‘^m.vi hy"Üh'w> ~r"_b.a; ^ßm.vi-
ta, dA[± arEîQ'yl-al{w> `^yTi(t;n> ~ylßAG

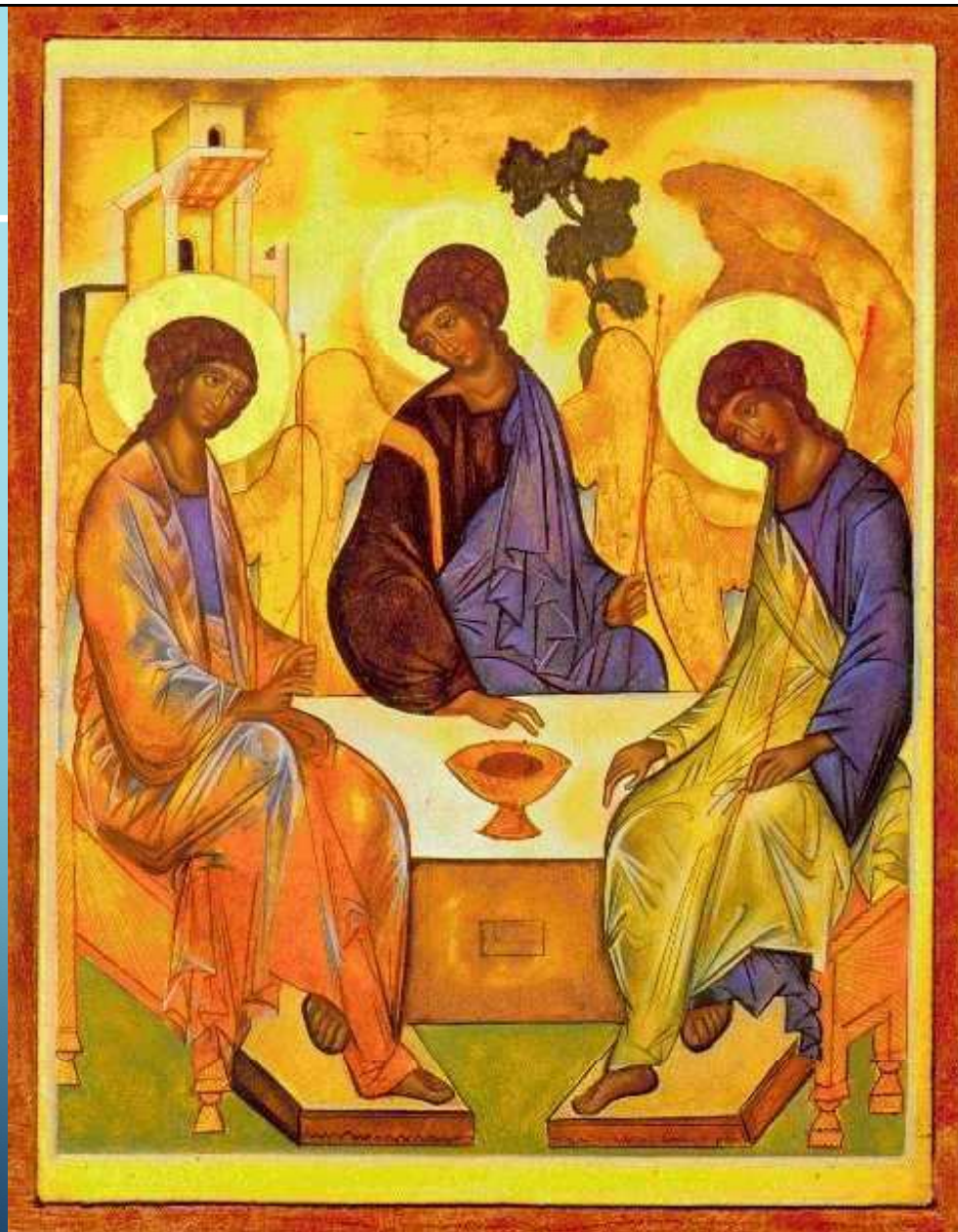
LA mihl bo:

IZMAEL

Gn 16: Sára a Hagar egyiptská

Izmael, praotec Arabů (Gn 16,10-12)

3. RŪST

18 – 19)

ABRAHÁMOVI HOSTÉ (Gn 18,1-15)

¹ I ukázal se Hospodin Abrahamovi při božišti Mamre, když seděl za denního horka ve dveřích stanu.

² Rozhlédl se a spatřil: Hle, naproti němu stojí tři muži. Jakmile je spatřil, vyběhl jim ze dveří stanu vstříc, sklonil se k zemi

³ a řekl: "Panovníku, jestliže jsem u tebe našel milost, nepomíjej svého služebníka.

⁴ Dám přinést trochu vody, umyjte si nohy a zasedněte pod strom.

⁵ Rád bych vám podal sousto chleba, abyste se posilnili; potom půjdete dál. Přece nepominete svého služebníka." Odvětili: "Učiň, jak říkáš."

⁶ Abraham rychle odběhl do stanu k Sáře a řekl: "Rychle vezmi tři míry bílé mouky, zadělej a připrav podpopelné chleby."

⁷ Sám se rozběhl k dobytku, vzal mladé a pěkné dobytče a dal mládenci, aby je rychle připravil.

⁸ Potom vzal máslo a mléko i dobytče, jež připravil, a předložil jim to. Zatímco jedli, stál u nich pod stromem.

⁹ Pak se ho otázali: "Kde je tvá žena Sára?" Odpověděl: "Tady ve stanu."

¹⁰ I řekl jeden z nich: "Po obvyklé době se k tobě určitě vrátím, a hle, tvá žena bude mít syna." Sára naslouchala za ním ve dveřích stanu.

¹¹ Abraham i Sára byli staří, sešlívěkem, a Sáře již ustal běh ženský.

¹² Zasmála se v duchu a řekla si: "Když už jsem tak sešlá, má se mi dostat takové rozkoše? I můj pán je stařec."

¹³ Tu Hospodin Abrahamovi řekl: "Pročpak se Sára směje a říká: »Což mohu opravdu rodit, když už jsem tak stará?«

¹⁴ Je to snad pro Hospodina nějaký div? V jistém čase, po obvyklé době, se k tobě vrátím a Sára bude mít syna."

¹⁵ Sára však zapírala: "Nesmála jsem se", protože se bála. On však řekl: "Ale ano, smála ses."

JAK DOŠEL ABRAHÁM K VÍŘE V JEDNOHO BOHA?

Proces: Orient – božstvo jako Tajemství, uctíváno v mnoha podobách (srov. hinduismus)

Bůh „Abrahámův“ (Gn 35,2), Bůh jeho rodiny

Gn 18 chce toto hledání popsat...

Poselství textu: Bůh hledá blízkost, společenství (při hostině)

Mezopotámie: vůči bohům absolutní podřízenost, hluboká úcta, strach, oběti

Abraham: k Bohu vztah důvěrný (rozhovor při stolování)

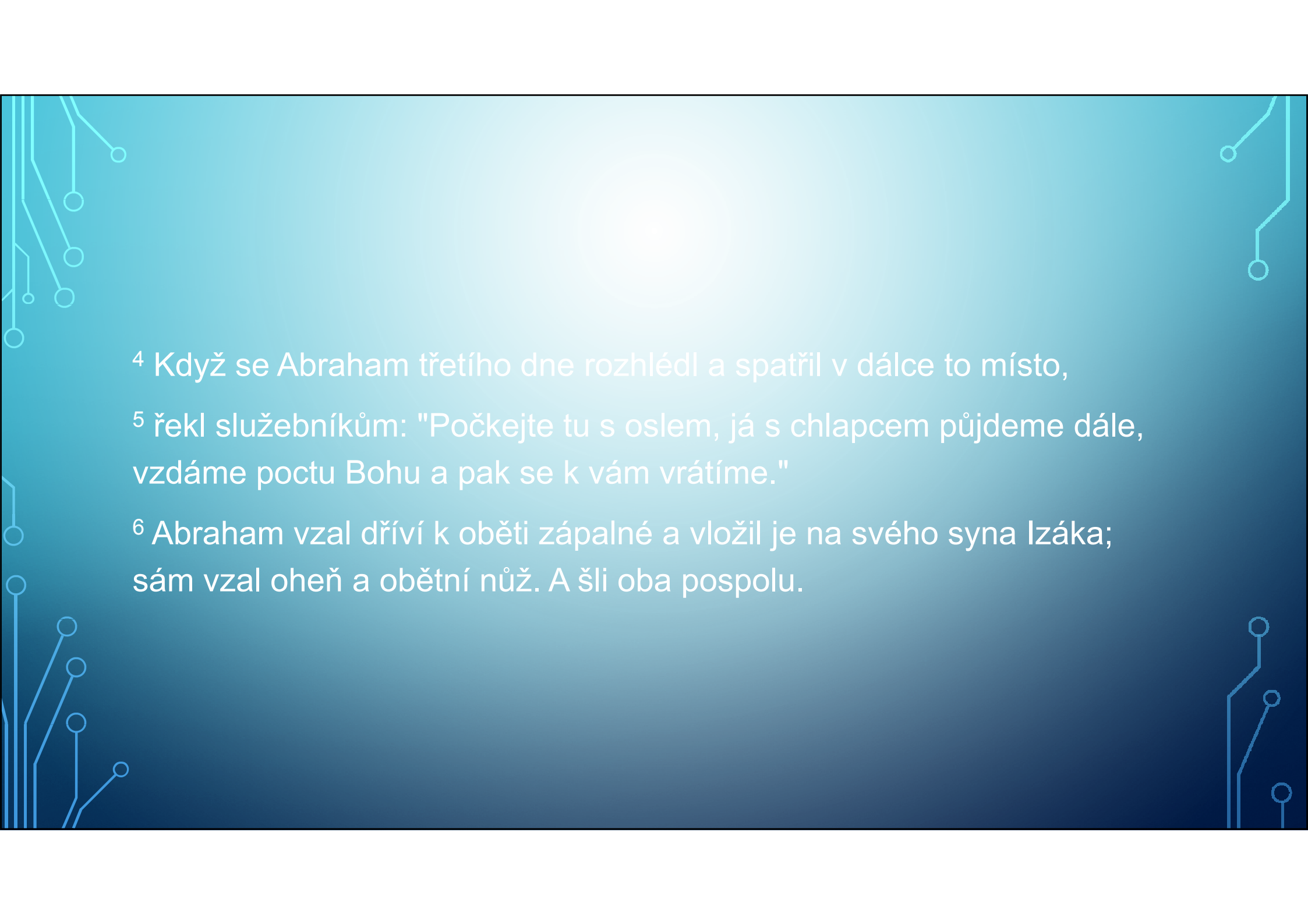
Gn 18,22-33, Sodoma: apel na Boží spravedlnost a milosrdenství

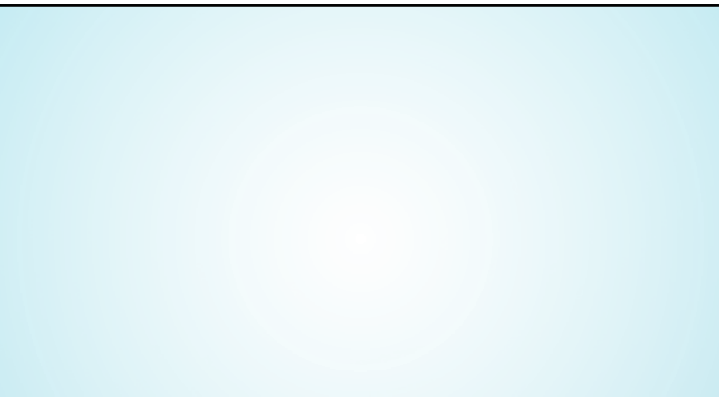
4. ABRAHÁMOVA ZKOUŠKA (Gn 22,1-19)

¹ Po těch událostech chtěl Bůh Abrahama vyzkoušet. Řekl mu: "Abrahame!" Ten odpověděl: "Tu jsem."

² A Bůh řekl: "Vezmi svého jediného syna Izáka, kterého miluješ, odejdi do země Mórija a tam ho obětuj jako oběť zápalnou na jedné hoře, o níž ti povím!"

³ Za časného jitra osedlal tedy Abraham osla, vzal s sebou dva své služebníky a svého syna Izáka, našťípal dříví k zápalné oběti a vydal se k místu, o němž mu Bůh pověděl.

-
- ⁴ Když se Abraham třetího dne rozhlédl a spatřil v dálce to místo,
- ⁵ řekl služebníkům: "Počkejte tu s oslem, já s chlapcem půjdeme dále, vzdáme poctu Bohu a pak se k vám vrátíme."
- ⁶ Abraham vzal dříví k oběti zápalné a vložil je na svého syna Izáka; sám vzal oheň a obětní nůž. A šli oba pospolu.

⁷ Tu Izák svého otce Abrahama oslovil: "Otče!" Ten odpověděl: "Copak, můj synu?" Izák se otázel: "Hle, oheň a dříví je zde. Kde však je beránek k zápalné oběti?"

⁸ Nato Abraham řekl: "Můj synu, Bůh sám si vyhlédne beránka k oběti zápalné." A šli oba spolu dál.

⁹ Když přišli na místo, o němž mu Bůh pověděl, vybudoval tam Abraham oltář, narovnal dříví, svázal svého syna Izáka do kozelce a položil ho na oltář, nahoru na dříví.

¹⁰ I vztáhl Abraham ruku po obětním noži, aby svého syna zabil jako obětního beránka.

¹¹ Vtom na něho z nebe volá Hospodinův posel: "Abrahame, Abrahame!" Ten odvětil: "Tu jsem."

¹² A posel řekl: "Nevztahuj na chlapce ruku, nic mu nedělej! Právě teď jsem poznal, že jsi bohabojný, neboť jsi mi neodepřel svého jediného syna."

¹³ Abraham se rozhlédl a vidí, že vzadu je beran, který uvízl svými rohy v houští. Šel tedy, vzal berana a obětoval jej v zápalnou oběť místo svého syna.

¹⁴ Tomu místu dal Abraham jméno "Hospodin vidí". Dosud se tu říká: "Na hoře Hospodinově se uvidí."

¹⁵ Hospodinův posel zavolal pak z nebe na Abrahama podruhé:

¹⁶ "Přisáhl jsem při sobě, je výrok Hospodinův, protože jsi to učinil a neodepřel jsi mi svého jediného syna,

¹⁷ jistotně ti požehnám a tvé potomstvo jistotně rozmnožím jako nebeské hvězdy a jako písek na mořském břehu. Tvé potomstvo obdrží bránu svých nepřátel

¹⁸ a ve tvém potomstvu dojdou požehnání všechny pronárody země, protože jsi uposlechl mého hlasu."

¹⁹ Abraham se pak vrátil k služebníkům. Vydali se spolu na cestu do Beer-šeby, neboť tam Abraham sídlil.

VÝKLAD PO VERŠÍCH

¹ Po těch událostech chtěl Bůh Abrahama vyzkoušet. Řekl mu: "Abrahame!" Ten odpověděl: "Tu jsem."

Po těch událostech: slova napovídají, že půjde o překvapivý zvrat...

Abraham žije v klidu a pohodě, konečně má syna...

Tento klid je však rozbit Božím rozkazem...

chtěl Bůh Abrahama vyzkoušet: jako na poušti (Ex 16,4; Dt 8,2)

Bude chodit po cestě zákona? Jedná se o zkoušku poslušnosti.

ִּיְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַח בְּנוֹתָנוּ וְיִשְׁמַח בְּנוֹתָנוּ

² A Bůh řekl: "Vezmi svého jediného syna Izáka, kterého miluješ, odejdi do země Mórija a tam ho obětuj jako oběť zápalnou na jedné hoře, o níž ti povím!"

³ Za časného jitra osedlal tedy Abraham osla, vzal s sebou dva své služebníky a svého syna Izáka, našťípál dříví k zápalné oběti a vydal se k místu, o němž mu Bůh pověděl.

jediného: (ˆÜd>yxi (y>-ta,) spíš kvalita, než kvantita, „jedinečný, ojedinělý“, srov. Jr 6,26; Am 8,10; Sd 11,34)

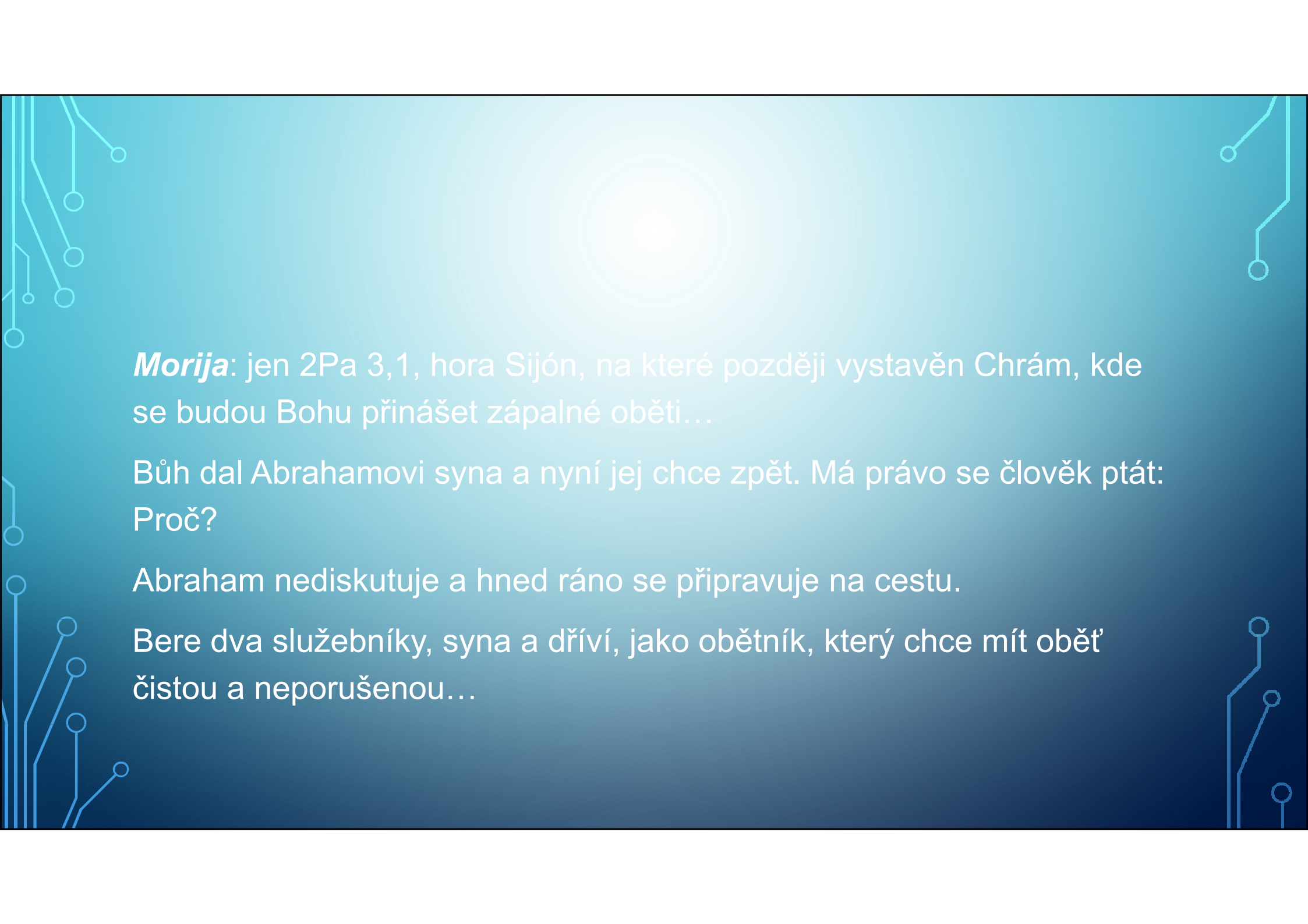
Obětovat syna zaslíbení a naděje...

Luther: Nereptal v té chvíli proti Bohu? Nebyla to satanova lest?

Odejdi: (hY"+rIMoh; #r<a,p-la, ˆêl.-%l,w>), stejně jako v Gn 12,1, a jen zde...

Jde o naprostou soustředěnost na daný úkol, tehdy se měl rozloučit s minulostí, nyní se má rozejít s budoucností, což je mnohem těžší...

Žití, žití, žití, žití, žití...

Morija: jen 2Pa 3,1, hora Sijón, na které později vystavěn Chrám, kde se budou Bohu přinášet zápalné oběti...

Bůh dal Abrahamovi syna a nyní jej chce zpět. Má právo se člověk ptát: Proč?

Abraham nediskutuje a hned ráno se připravuje na cestu.

Bere dva služebníky, syna a dříví, jako obětník, který chce mít oběť čistou a neporušenou...

⁴ Když se Abraham třetího dne rozhlédl a spatřil v dálce to místo,
⁵ řekl služebníkům: "Počkejte tu s oslem, já s chlapcem půjdeme
dále, vzdáme poctu Bohu a pak se k vám vrátíme."

Třetího dne: druhý den je dnem očekávání, třetí známkou něčeho
nového (Gn 40,12; Ex 3,18)

Počkejte: rozhodující zápasy musí člověk vybojovat vždy sám...

pak se k vám vrátíme: jakoby předpokládal, že se vrátí oba...

jde obětovat syna, a přece se nevzdává zaslíbení...

Neví, co a jak se stane, ale věří, že Bůh dané slovo neruší.

Víra se vždy pozná tehdy, když vše ostatní selže.

Abraham, dříve, než měl syna, chytračil, pochyboval a uhýbal.

Nyní je to úplně někdo jiný.

Věří, připraven vzdát se i toho nejdražšího... Víra je poslušná.

⁶ Abraham vzal dříví k oběti zápalné a vložil je na svého syna Izáka; sám vzal oheň a obětní nůž. A šli oba pospolu.

⁷ Tu Izák svého otce Abrahama oslovil: "Otče!" Ten odvětil: "Copak, můj synu?" Izák se otázel: "Hle, oheň a dříví je zde. Kde však je beránek k zápalné oběti?"

⁸ Nato Abraham řekl: "Můj synu, Bůh sám si vyhlédne beránka k oběti zápalné." A šli oba spolu dál.

v této víře Abraham vede svého syna...

Izák nese dřevo jako odsouzenec vlastní kříž; obětníku, knězi, náleží nůž a troud, oheň. Pospolitost obětníka a oběti. Je mezi nimi vztah otec-syn.

Kde však je beránek k zápalné oběti? Otec odpovídá spolehnutím se na Boha, věří, že oběť není konec, že při ní nejde jen o smrt...

⁹ Když přišli na místo, o němž mu Bůh pověděl, vybudoval tam Abraham oltář, narovnal dříví, svázal svého syna Izáka do kozelce a položil ho na oltář, nahoru na dříví.

¹⁰ I vztáhl Abraham ruku po obětním noži, aby svého syna zabil jako obětního beránka.

vybudoval tam Abraham oltář: sám vše připravuje k oběti...

Izrael žil v prostředí, kde **oběti dětí** byly součástí některých kultů, a touto modloslužbou byl ohrožován a přitahován (2Kr 3,27; 16,3; 23,10 atd.), proto je před těmito praktikami chráněn (Dt 12,31; Jr 7,31; 32,35 atd.).

Příběh obětování Izáka je protestem proti tomuto pohanství.

Bůh žádá celého člověka, a přece si nepřeje oběť synů a dcer. Sám sebe člověk stejně spasit nemůže, spása je milost.

11 Vtom na něho z nebe volá Hospodinův posel: "Abrahame, Abrahame!" Ten odpověděl: "Tu jsem."

12 A posel řekl: "Nevztahuj na chlapce ruku, nic mu nedělej! Právě teď jsem poznal, že jsi bohabojný, neboť jsi mi neodepřel svého jediného syna."

13 Abraham se rozhlédl a viděl, že vzadu je beran, který uvízl svými rohy v houští. Šel tedy, vzal berana a obětoval jej v zápalnou oběť místo svého syna.

14 Tomu místu dal Abraham jméno "Hospodin viděl". Dosud se tu říká: "Na hoře Hospodinově se uvidí."

"Abrahame, Abrahame!" Ten odpověděl: "Tu jsem." (փֶּ֫נִי אֲבִרָה, אֲבִרָה: *h' _r"b.a; h'är"b.a*;) Jde o záchranu syna, Abraham obstál.

Hospodin je jiný, než krutí bohové národů... Bůh je milost.

"Hospodin viděl": jméno místa, na kterém se Hospodin slitovává (2S 24,25); křesťané vidí v beranovi předobraz Krista.

15 Hospodinův posel zavolal pak z nebe na Abrahama podruhé:

16 "Přisáhl jsem při sobě, je výrok Hospodinův, protože jsi to učinil a neodepřel jsi mi svého jediného syna,

17 jistotně ti požehnám a tvé potomstvo jistotně rozmnožím jako nebeské hvězdy a jako písek na mořském břehu. Tvé potomstvo obdrží bránu svých nepřátel

18 a ve tvém potomstvu dojdou požehnání všechny pronárody země, protože jsi uposlechl mého hlasu."

19 Abraham se pak vrátil k služebníkům. Vydali se spolu na cestu do Beer-šeby, neboť tam Abraham sídlil.

Posel potvrzuje přísahu Hospodinovu.

Abrahám se vrací bez Izáka?

OTÁZKY A DALŠÍ INTEPRETACE AKEDY

Je skutečně Bůh takový, že by po Abrahamovi vyžadoval tuto oběť?

Nejprve možné důsledky:

Co asi řekla Abrahamovi Sára? Text mlčí...

Víme jen to, že ve 23,1 se hovoří o její smrti. Chce kontext říci, že Sára z celé té hrůzy zemřela?

Co Izák? Jaké stopy to na něm zanechalo?

Je nejméně jmenovaným praotcem; viz pak 24,62-67; nakonec bude podveden vlastním synem.

SLOVO ZE ŽIVOTA NA ZÁVĚR

In the 1967 Six-Day War, when for the first time the generation of founders were too old to fight, and the post-independence generation of their children fought in their place, the *akedah* remained a powerful symbol, at least for some. The post-war collection of interviews, *The Seventh Day: Soldiers Talk About the Six-Day War* (Hebrew: *Siaḥ Lohamim*, 1967; English, 1970) records a father who said:

"We do knowingly bring our boys up to volunteer for combat units.... These are moments when a man is given a greater insight into Isaac's sacrifice. Kierkegaard asked what Abraham did that night. What did he think about? ... He had a whole night to think.... It's a question that touches on the very meaning of human existence. The Bible says nothing about it... For us, that night lasted six days" (p. 202).

POKRAČOVÁNÍ BIBLICKÉHO PŘÍBĚHU...

1. vyvolení Abraháma a zaslíbení potomstva, smlouva s ním a budoucím národem;
2. narození syna Izáka, jeho synů Jákoba a Ezaua, Jákobových dvanácti synů – dvanácti kmenů Izraele
3. odchod Jákobových synů do Egypta, rozmnožení se v utlačovaný národ, který Hospodin vyvede do zaslíbené země prostřednictvím Mojžíše
4. putování pouští pod vedením Mojžíše, Hospodinovy zákony, uvedení do zaslíbené země a její osídlení.
5. doba soudců, potom králů, David, Šalomoun a další, proroci, hledání ideálního krále – vznik idey Mesiáše
6. Ježíš jako Mesiáš, křesťanství.

IDEA MANŽELSKÉ SMLOUVY JAKO ZLATÁ NIT

Idea **smlouvy** mezi Hospodinem a jeho národem, v Novém zákoně Ježíšem a církví (novým Izraelem), celou Bibli mezi Bohem a lidskou duší

Hospodin (Ježíš) jako ženich, Izrael (církev, duše) jako nevěsta

Kořen již v Gn 2,24 (srov. Mk 10,6-9), Izrael Hospodinova nevěsta viz např. Iz 54,5nn nebo celá kniha Píseň písní;

v Novém zákoně pak např. Mk 2,19n; J 2,1-11; Ef 5,32, až po vyvrcholení ve Zj 22,17.

ZÁVĚR: JAK PŘÍBĚH SOUVISÍ S NAŠÍ DOBOU?

Lineární pojetí času má důsledky, např.:

- 1) *člověk je osoba*, od začátku až do svého konce v Bohu; Boží obraz, od čehož se odvíjí jeho důstojnost, od ní pak lidská práva.
- 2) *dějiny jsou lineární, nikoli cyklické*, mají svůj vývoj a cíl; s tím souvisí židovské i křesťanské pojetí spásy, křesťané ji vidí v konečném naplnění v Kristu

Jak to funguje tam, kde se rozvinulo židovství/křesťanství, je vidět na mapě světa...